

Ústavní právo a státověda

Václav Pavlíček, Věra Jirásková a kolektiv

Praha: Leges, 2021, I. DÍL. Obecná státověda. 3. aktualizované a přepracované vydání, s. 536. ISBN 978-80-7502-506-7

Na sklonku covidového roku 2021 proběhl se zachováním všech bezpečnostních opatření slavnostní křest publikace Václava Pavlíčka, Věry Jiráskové a kolektivu celé řady dalších autorů s názvem Ústavní právo a státověda; I. DÍL. Obecná státověda. Jedná se již o 3. aktualizované a přepracované vydání, které vydalo nakladatelství Leges. Hlavní autor se ze zdravotních důvodů sice dostavit nemohl, ale přesto byl se všemi účastníky zprostředkován na dálku přítomen zejména díky vřelému přivítání prof. JUDr. Marie Karfíkové, CSc., a její přátelské moderace slavnostního podvečera. Mezi váženými hosty byl především Václav Klaus, který ve své úvodní řeči vyzdvihl nejen svůj osobní vztah k prof. Pavlíčkovi, jeho přínos pro ústavní právo, vědu a pro rozvoj Hlávkovy nadace, ale nabídl i polemiku s obecným termínem státověda ze svého pohledu ekonomy, bývalého státníka a prezidenta České republiky. Zástupci široké akademické obce spolu s představiteli Nadání Josefa, Marie a Zdenky Hlávkových a dalšími hosty tak mohli prostřednictvím doc. Věry Jiráskové, CSc., naslouchat detailům postupného zrodu křtěné publikace, která navzdory všem běžným obtížím při tvorbě kolektivního díla nakonec světlo světa spatřila právě včas. Kolektiv autorů, který reprezentuje především Právnickou fakultu v Praze, je zastoupen odborníky z Katedry teorie práva a právních dějin, ústavního práva, správního práva, evropského práva, zástupců Ústavního soudu ČR a jednoho zástupce státovědy v maďarském pojetí.

Spolu s ostatními předřečníky i mě byla udělena příležitost pronést několik slov nejen jako kolegyni prof. Pavlíčka z Katedry ústavního a evropského práva, recenzentce díla a současně představitelce Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni, kde prof. Pavlíček již řadu let působí. Mým hlavním cílem bylo v první řadě poděkovat všem, kteří se podíleli na kvantitativně i kvalitativně rozšířeném vydání, a jedním dechem zároveň popřát publikaci mnoho přemýšlivých čtenářů. Současně jsem byla potěšena i tím, že mezi členy autorského kolektivu je představitel tzv. plzeňské školy, kterým je JUDr. Tomáš Pezl, Ph.D., který se mimo jiné dlouhodobě věnuje srovnávacímu právu se zaměřením na právo Státu Izrael. S prof. Pavlíčkem, pokud vím, nalezli při svých společných cestách do Plzně v oblasti izraelské tematiky společnou zálibu.

Mnou již v recenzi kladně vyzdvížená monografie je zajímavá nejen svým úctyhodným rozsahem, hloubkou vědeckého podání, ale stejně tak šíří témat, která postihuje. Základní linie díla je vedena směrem k postoji, že základní klad státu spočívá v tom, že je záštitou práva. Jako

takový však proces tvorby státu, jeho přeměny či zániku státu ruku v ruce jdoucí s průběhem tvorby, změny či zániku práva významně podléhá pravidlům jeho kontinuity či diskontinuity. Kromě tradičních témat počínaje pojetím státu, suverenity, přes vnitřní organizaci státu a deskripci hlavních orgánů reprezentujících dělbu moci se autoři věnují i řadě historických a současných příkladů vzepjetí či rozkladu státoprávního uspořádání. Není od věci poznamenat, že publikace de facto pokrývá přibližně sedm tisíc let vývoje státoprávního uspořádání různé úrovně v rámci celého světa. Vzhled do některých zemí mimo Evropu a celý západní svět, tj. například do antického Řecka a Říma, Persie, dnešního Íránu, Koreji, Japonska, Vietnamu, Kosovo či Brazílie, obohacuje komparativní pohled na složitosti uspořádání lidské společnosti. V publikaci jsou pak reprezentovány i jiné pohledy poukazující na odlišné koncepty rozvoje státu, jeho chápání suverenity a jejich zařazení do mezinárodního společenství. Stejně tak publikace o obecné státovědě neopomíná zmínit i pozoruhodné elementy například čínské státnosti sevřené jakousi setrvalou stabilitou a kontinuitou „na věčné časy“, kterou barvitě líčí například spisovatelka Radka Denemarková ve své světoznámé *Hodině z olova*, která je rozsáhlým románem inspirovaným autorčinými pobyty v Číně. Publikace tak nabízí i aktuální pohledy na hlubokou ústavní krizi Španělska, které je v pravidelných vlnách ostřelováno secesionistickými tendencemi zejména ze strany Katalánska, a nabízí i pohled na její řešení prostřednictvím rozhodovací praxe španělského Ústavního tribunálu. V jakési limbické části našeho uvažování o státu jako jedné ze základních struktur uspořádání lidské komunity vyvstává setrvalá tenze mezi principem práva na sebeurčení a zásadou nedělitelnosti státních hranic, která problikává i do mezinárodního práva. Volání národa po právu na sebeurčení tak mnohdy překračuje hranice jednoho státu, a tím se stává problémem mezinárodního uspořádání. Hledání vybalancovaného postoje nejen mezi těmito dvěma zásadami, které v určitých historických souvislostech sehrály principiální jak destruktivní, tak především kreační funkci, je proto neměnnou součástí vědy o státu.

Známa teze o tom, že znát minulost nám umožňuje lépe chápat současnost a trochu předvídat budoucnost, získává díky přečtení tohoto díla jasnější obrysy. Nejen z těchto důvodů bude pokřtěná publikace patřit mezi povinnou literaturu, jak doufám, nejen na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni.

doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.

Fakulta právnická, Západočeská univerzita v Plzni